

במדבר פרק כד (אויטאמאטיש איבערגעזעצט)

Yiddish

אויטאמאטיש איבערגעזעצט

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק כד — בלעם'ס דריטע ברכה, פערטע נבואה, און נבואות קעגן די אומות

די סצענע: ראש הפעור

בלק האט געבראכט בלעם צו א דריטן ארט, **ראש הפעור**, וואס קוקט איבער דעם ישראל'דיגן לאגער. אנדערש ווי די ערשטע צוויי ערטער וואו בלעם האט געקענט זען נאר *א טייל* פון דעם פאלק, דא זאגט דער פסוק אז ער האט געקענט זען דעם פאלק — משמע איז דאס געווען א העכערער באַרג פון וואנען מ'האט געקענט זען דעם גאנצן לאגער. דער זעלבער ריטואל פון זיבן מזבחות און זיבן קרבנות ווערט געמאכט.

פסוקים א-ב: בלעם'ס ענדערונג אין שיטה

א קריטישע ענדערונג געשעט. **בלעם האט שוין געלערנט די לעקציע ביים דריטן ניסיון.** ער דערקענט אז השם ווילט בענטשן ישראל, נישט שעלטן זיי. דרום פארלאזט ער זיין געוויינטלעכע שיטה: ״לא הִלֵךְ כְּפֶעַם כְּפֶעַם לִקְרַאת נִחְשִׁים״ — ער גייט נישט זוכן *נחשים* (כישוף) ווי ער האט געטון די פריערדיגע צוויי מאל. יענע שיטה איז משמע געווען סיי א דרך פון באקומען נבואה און סיי א וועג פון פרובירן ברענגען א שלעכטע אויספיר פאר ישראל.

אנשטאט, ער דרייט פשוט זיין פנים צום מדבר, הייבט אויף די אויגן, און **זעט ישראל ווי זיי וואוינען לויט זייערע שבטים** (שְׁכֵן לְשִׁבְטָיו). די *רוח אלקים* קומט אויף אים גלייך. אן אינטערעסאנטע מעגלעכקייט: דער בלויזער בליק פון ישראל'ס לאגער לויט שבטים איז אליין וואס האט אינספירירט די נבואה — און טאקע, דער תוכן פון דער נבואה באשרייבט פונקט וואס ער זעט.

פסוקים ג-ד: בלעם'ס זעלבסט-הקדמה

אנדערש ווי די ערשטע צוויי נבואות, וואס האבן זיך געעפנט מיט שבח צו בלק (דער גרויסער מלך פון מואב וואס האט באשטעלט די ארבעט), **די דריטע נבואה און די פערטע איינע הייבן זיך אן מיט בלעם וואס שטעלט זיך פאר.** ער ווייסט שוין אז ער וועט נישט איבערגעבן וואס בלק ווילט, דרום איז נישטא קיין טעם צו שמייכלען דעם פארטראגן.

ער רופט זיך **הַגִּבּוֹר שְׁתֵּם הָעֵינִי** — "דער מאן פון די *שתים* אויג". אסאך מפרשים ליינענען *שתים* ווי שייך צו *סתומה* (פארמאכט/פארדעקט), אבער דאס וואלט געווען משונה ווארום בלעם לויבט זיך. עס מוז מיינען עפעס וועגן האבן **אפענע, שארפע אויגן** — די כח צו זען דעם אמת און די צוקונפט. די דייטש ווערט באשטעטיגט דורך דעם המשך: ער הערט *אמרי א-ל* (ווערטער פון השם), זעט *מחזה שדי* (א חזיון פון השם) — *שדי* איז כמעט אויסשליסלעך א פאעטישער נאמען פאר השם), און איז *נופל וגלוי עינים* — פאלנדיג מיט אויגן אפן/אנטפלעקט. דאס "פאלן" (*נופל*) באשרייבט משמע דעם גוף'דיגן מצב פון נבואה, אדער דעם חזיון וואס פאלט אויף אים.

פסוקים ה-ו: מה טבו אֱהִלֶיךָ — די שיינקייט פון ישראל'ס לאגער

די נבואה באשרייבט פונקט וואס בלעם זעט — דעם ישראל'דיגן לאגער:

- **מה טבו אֱהִלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל** — "ווי גוט זענען דיינע געצעלטן, יעקב, דיינע דירות, ישראל" — מיט דעם כאראקטעריסטישן פאעטישן צווייפאכן פון יעקב/ישראל.

- נאטור בילדער קומען נאך: זיי זענען ווי **טייכן** (*נחלים*) וואס דרייען זיך, ווי **גענער געפלאנצט ביי א טייך** (*כגנות עלי נהר*), ווי **אהלים ביימער** (א שיינעם געוואקס) וואס **השם האט געפלאנצט** — א חוזר'דיגע תנ"ך מאטיוו וואו שיינע ווילדע געוואקסן ווערן צוגעשריבן צו השגחה — און ווי שטארק **צעדער ביימער** (*ארזים) געפלאנצט ביי וואסער, וואס ברענגט אויס שטענדיגקייט און פרנסה.

פסוק ז: וואסער בילדער און צוקונפטיגע זרע

ממשיך דעם וואסער נמשל: **יְזַל מִיָּם מִדְּלִיָּו** — וואסער גיסט זיך פון זיין כלי — און זיין *זרע* (זאמען/קינדער, אליין א פליסיגע בילד) וועט זיין *במים רבים* (אין אסאך וואסערן). דאס גייט איבער פון באשרייבן דעם איצטיגן לאגער צו **נבואה זאגן וועגן צוקונפטיגע רבוי** — אסאך קינדער וועלן וואקסן פון די געצעלטן, און דאס פאלק איז געפלאנצט שטארק אין דער געשיכטע.

פסוק זב: דער מלך העכער ווי אגג

וְיָרֵם מִאֲגַג מֶלֶכּוֹ — "זיין מלך וועט זיין העכער ווי אגג, און זיין מלוכה וועט זיין דערהויבן." דאס זאגט משמע נבואה **שאוּל, דער ערשטער מלך פון ישראל, וואס האט באזיגט אגג מלך פון עמלק** (עמלק ווערט באשריבן בפירוש שפעטער אין דעם פרק). ווארום עמלק איז געווען געהאלטן זייער שטארק, זאגן אז ישראל'ס מלך איז העכער ווי אגג איז גרויסע שבח. אבער, ווארום בלעם האט נאך נישט געענדערט בפירוש צו צוקונפט נבואה אין דעם פונקט, איז דא אן אלטערנאטיווע לשון: *מאגג* קען שייך זיין צו *אגג* (דאך/הייד), מיינט פשוט "זיין מלך איז דערהויבן אויבן." די שפעטערדיגע נבואה וועט זיין מער בפירוש צוקונפט-געריכט.

פסוקים ח-ט: יציאת מצרים, מיליטערישע כח, און דער לייב

בלעם קערט זיך צוריק צו דער יסוד'דיגער מעשה: **אֵל מוֹצִיאֵוּ מִמִּצְרַיִם** — השם האט זיי ארויסגעפירט פון מצרים. זיי האבן די כח פון א *ראם* (א שטארקע, הערלעכע בהמה). "עסן" אומות (*אכל גוים צריו*) איז א בילד פאר מיליטערישע כיבוש — צעברעכן שונאים'ס ביינער, צעשמעטערן זיי מיט פילן.

די **לייב בילדער** קומען צוריק: *כרע שכם כארי וכלביא מי יקימנו* — ער בייגט זיך און ליגט ווי א לייב; ווער וועט אים אויפוועקן? לייבן ליגן כאראקטעריסטיש אין ווארט (*רובץ*), און קיינער טאר זיי נישט שטערן. דאס שטעלט פאר ישראל'ס אומבאזיגבארע פאזיציע אמאל איינגעזעצט.

פסוק טב: די קולמינאציע ברכה — ווידערהאלן אברהם

מִבְּרַךְיָךְ בְּרֹדֶךְ וְאַרְרִיךְ אָרוּר — "די וואס בענטשן דיך זענען געבענטשט, די וואס שעלטן דיך זענען געשאלטן." דאס איז נישט בלויז וועגן ווערטער נאר וועגן **ווער עס העלפט אדער שאדט ישראל**. עס ווידערהאלט בפירוש די **ברכה געגעבן צו אברהם** און רעדט גלייך צו בלק'ס פלאן: אויב שעלטן ישראל ברענגט א קללה אויפן שעלטער, איז בלק'ס גאנצע געשעפט זעלבסט-באזיגנדיג. בלעם זאגט בעצם אז ער וואלט ליבער בענטשן ישראל און זיין געבענטשט אליין — ווי ער האט געזאגט פריער, *תהי אחריתי כמהו* (זאל מיין סוף זיין ווי זייערס).

פסוקים י-יא: בלק'ס כעס

בלק איז צוגעצארנט (*ויחר אף בלק*) און **פאטישט די הענט** — אן אויסדרוק פון כעס. ער שטעלט זיך צו בלעם: "איך האב דיך גערופן צו שעלטן מיינע שונאים און דו האסט זיי געבענטשט דריי מאל!" ער

אדום'ס פאל: *אדום* וועט ווערן אן ירושה (*ירושה*) פאר ישראל, און *שעיר* — אן אנדער נאמען פאר אדום, פונקט ווי *יעקב* און *ישראל* זענען צוויי נעמען פאר דעם זעלבן פאלק — וועט פאלן צו זיינע שונאים. דאס פארבינדט זיך צו דער פריערדיגער מעשה וואו אדום האט אפגעזאגט ישראל דורכגאנג דורך זייער טעריטאריע. *ישראל עושה חיל* — ישראל וועט מאכן כח, וועט כובש זיין. א משל וועט קומען פון יעקב און פארניכטן וואס בלייבט איבער פון *עיר* (אדער *ער*), וואס איז משמע אן אנדער נאמען פאר מואב אדער א מואביטישע שטאט.

פסוק כ: נבואה קעגן עמלק

בלעם דרייט זיך צו זען עמלק און איבערגעבט א קורצע נבואה: *ראשית גוים עמלק* — דער ערשטער פון אומות. "ערשטער" קען מיינען דער שטארקסטער, אדער עס קען רעפערירן צו עמלק זיינען דער ערשטער פאלק וואס האט אטאקירט ישראל (צוריק אין פרשת בשלח). *ואחריתו עדי אובד* — אבער זיין סוף גייט זיך צו זיין פארלוירן, גאנצע חורבן. דאס פארשטארקט דעם פריערדיגן דערמאנונג פון *אג*, פארבינדנדיג די נבואה צו שאול און שפעטער דוד וואס האבן באזיגט עמלק.

פסוקים כא–כב: נבואה קעגן די קיני'ס

די *קיני* (קיני'ס) האבן געוואוינט נעבן עמלק'ס טעריטאריע. זיי דערשיינען אין אברהם'ס נבואה (*את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני*) און קענען זיין פארבונדן צו יתרו'ס אייניקלעך, כאטש דאס איז אומקלאר.

איתן מושבך ושים בסלע קנך — דיין וואוינונג איז שטארק, דו האסט געשטעלט דיין נעסט (*קן*) אין פעלדז. דאס באשרייבט משמע זייער ממשי'דיגע געאגראפיע — הויכע בערג און שטיינערנע פעסטונגען. אבער ווי עמלק, וועט זייער שטארקער אנהייב נישט אויסהאלטן: *כי אם יבער קין* — קין וועט ווערן פארברענט/פארניכטעט (*לבער*, שייך צו *בער*), מיינט פארברענט אדער פארניכטעט, פאראלעל צו *אכלה*). *עד מה אשר תשבך* — ביז אשר נעמט דרך אין גלות. אשר האט משמע כובש געווען און פארניכטעט די קיני'ס.

פסוקים כג–כד: די קינה און די לעצטע נבואה

אוי מי יחיה משומו א-ל — וויי, ווער וועט איבערלעבן ווען השם טוט דאס? בלעם, זעענדיג כוליא נאך כוליא פון חורבן, זאגט בעצם: איך בין צופרידן איך וועל נישט זיין לעבעדיג פאר דעם. דאס ווערט אידענטיפיצירט ווי דער פריסטער אויסדרוק פון א געפיל באקאנט פון דער גמרא — *ייתי ולא אחמיניה* — נביאים וואס זען שרעקלעכע צוקונפטן זאגן זיי וואלטן ליבער נישט לעבן צו זען זיי.

די שיפן פון כתים: *וצים מיד כתים* — שיפן וועלן קומען פון כתים, אידענטיפיצירט ווי אינזלען (אפשר ראדעס אדער קיפרוס). *וענו אשר וענו עבר* — זיי וועלן פלאגן אשור און עבר (די מעסאפאטאמישע מלכויות, *עבר הנהר*). עטלעכע אידענטיפיצירן כתים ווי די רוימער וואס קומען אן מיט שיפן איבער דעם ים התיכון; אנדערע שלאגן פאר די גריכן. אבער *וגם הוא עדי אובד* — אפילו די כובשים וועלן לסוף ווערן פארניכטעט.

דער איבערגרייפנדער חזיון איז פון **מלכות נאכפאלגנדיג מלכות:** יעדע כלומרשט אומבאזיגבארע כח פאלט לסוף און ווערט איבערגענומען דורך דער נעקסטער, און יענער אויך ווערט פארלוירן — *עדי האובד*.

פסוק כה: סיום פון דער בלעם מעשה

ויקם בלעם וילך וישב למקומו — בלעם שטייט אויף און קערט זיך צוריק צו זיין ארט, ווי בלק האט אים געזאגט. *וגם בלק הלך לדרכו* — בלק גייט אויך אויף זיין וועג, צוריק אהיים. די גאנצע עפיזאד פון נבואות און קאנפראנטאציע ענדיגט זיך מיט ביידע מענטשן וואס גיין פשוט אוועק — דער גרויסער פלאן צו שעלטן ישראל האבנדיג געמאכט נאר ברכות און א ברייטע נבואה'דיגע חזיון פון ישראל'ס צוקונפטיגן נצחון איבער אלע זיינע שכנים.

צוריקנעמט זיין פארשלאג פון כבוד, זאגנדיג בלעם צו אנטלויפן אהיים. זיין טענה: השם האט דיר אפגעזאגט כבוד (ניצנדיג בלעם'ס אייגענע חוזר'דיגע תירוץ וועגן השם'ס ווילן קעגן אים). בלק ווייגערט זיך צו באצאלן פאר דעם היפך פון וואס ער האט באשטעלט.

פסוקים יב–יד: בלעם'ס פארטיידיגונג און איבערגאנג צו דער פערטער נבואה

בלעם ווידערהאלט זיין שטענדיגע פארטיידיגונג: אפילו אויב בלק וואלט אים געגעבן א הויז פול גאלד און זילבער, קען ער נישט איבערגיין השם'ס ווארט צו טון גוטס אדער שלעכטס אויף זיין אייגענע יוזמה. זיין אימפליצירטע טענה: **דו זאלסט מיר נאך כבוד'ן** — דו האסט געדינגט א נביא, דאס איז די נבואה, שטעל נישט קיין טענות צום שליה.

דערנאך מודיע'ט בלעם אז ער וועט זיך אומקערן אהיים (*הנני הולך לעמי*), אבער ערשט געבט ער איבער א שידונג ווארט: **לכה איעצך** — "קום וועל איך דיר עצה געבן וואס דאס פאלק וועט טון צו דיין פאלק **בְּאַחֲרִית הַיָּמִים**".

א וויכטיגע פוינט אין דייטשן אַחֲרִית הַיָּמִים: דאס מיינט **נישט** "די סוף פון טעג" אין אן עסכאטאלאגישן זין. דער לשון מיינט פשוט "אין שפעטערדיגע טעג" — די צוקונפט, נישט די איצטיגע צייט. דאס פאסט צו דעם נבואה'דיגן שטייגער שוין איינגעשטעלט (*אראנו ולא עתה*) — "איך זע עס אבער נישט איצט" און דעם פריערדיגן *תהי אחריתי כמהו*. א נביא'ס תפקיד איז צו זען וואס וועט געשען אין דער לענגערער טערמין.

בלעם'ס בשורה צו בלק איז פארוויסטנדיג: **דו מיינסט דו וועסט כובש זיין און פארניכטן ישראל, פארטרייבן זיי פון דיין לאנד — אבער דער היפך וועט געשען.** ישראל וועט פארטרייבן מואב און אלע זיינע שכנים.

פסוקים טו–טז: די פארברייטערטע נבואה'דיגע הקדמה

בלעם עפנט זיין פערטן משל מיט דער זעלבער פארמולע ווי פריער, אבער מיט א באדייטנדע צוגאב. פריער האט די פארמולע געלייענט *שומע אמרי א-ל, מחזה שדי יחזה*. איצט שליסט עס איין **וידע דעת עליון** — "און ווייסט דעם וויסן פון עליון." דאס גיט דעם פולן פסוק: ער הערט די ווערטער פון *א-ל* און ווייסט דעם וויסן פון *עליון*.

דא פונקציאנירן *א-ל* (דער שטארקער) און *עליון* (דער העכערער) ווי **צוויי באזונדערע נעמען פאר השם**. כאטש מיר זאגן טיפיש *א-ל עליון* ווי אויב *עליון* איז בלויז א טיטל, דער פאראלעליזם דא פארלאנגט אז *עליון* פונקציאנירט ווי אן אומאפהענגיגער נאמען — אנדערש ברעכט זיך די פאעטישע סטרוקטור. דער רעשט פון דער פארמולע בלייבט: *מחזה שדי יחזה, נופל וגלוי עינים* — ער זעט דעם חזיון פון שדי, פאלנדיג מיט אויגן אפן.

פסוקים יז–יט: די שטערן נבואה — ישראל'ס צוקונפטיגע כיבושים

אראנו ולא עתה, אשרנו ולא קרוב — "איך זע אים אבער נישט איצט, איך באגלאץ אים אבער נישט נאענט." צוויי פארשידענע ווערטער פאר זען (*אראנו* און *אשרנו*) געפארט מיט צוויי אויסדרוקן פון צייטלעכע ווייטיקייט פארשטארקן אז דאס איז וועגן די צוקונפט, נישט די איצטיגע צייט.

דער שטערן און שבת: *דרך כוכב מיעקב, וקם שבת מישראל* — א שטערן וועט ארויסקומען פון יעקב, א *שבת* וועט אויפשטיין פון ישראל. *שבת* מיינט ממש א שטעקן אבער אויך א שבת אדער גרופע מענטשן.

מואב'ס חורבן: *ומחץ פאתי מואב* — ער וועט צעשמעטערן די גרענעצן/זייטן פון מואב. *וקרקר כל בני שת* — ער וועט צעקרימלען אלע קינדער פון *שת*. די אידענטיטעט פון *שת* איז פארוויקלט. כאטש אדם האט געהאט א זון גערופן שת, פאסט דאס נישט דעם קאנטעקסט. אפשר *בני שת* איז געווען א נאמען מואב האט גענוצט פאר זיך אליין, וואס וואלט געהאלטן דעם פאעטישן פאראלעליזם מיט *מואב* אין דער ערשטער העלפט פון דעם פסוק.

תמלול מלא

במדבר פרק כ"ד: בלעם'ס דריטע און פערטע נבואות

דער דריטער ארט: ראש הפעור

מיר לייענען היינט במדבר פרק כ"ד, אבער מיר דארפן גיין צוריק א ביסל צום סוף פון די פריערדיגע פרק. מיר האבן שוין געזאגט אז מיר זענען ביז דעם דריטן מאל וואו בלק און בלעם פרובירן דאס זעלבע זאך. ער האט אים גענומען צו א דריטן ארט, ראש הפעור, פון וואנען ער קען זען א טייל פון דעם עם.

טאקע, עס זאגט נישט "א טייל פון דעם עם." עס זאגט אז ער האט געקענט זען דעם עם. ווארט, עס זאגט - יא, עס זאגט נישט אז ער האט געקענט זען זיי בכלל. עס זאגט **וישקף על פני הישימון**. אזוי אינטערעסאנט. ביז איצט, ביז אהער, איז געווען ערטער וואו ער האט געקענט זען א טייל פון דעם עם. דא משמע האט ער געקענט זען דעם עם, ווי מיר וועלן זען. עס זאגט גאנץ קלאר אז ער האט געזען דעם עם. אפשר פון דא האט ער געקענט זען אלעמען. אפשר דאס איז א העכערער בארג אדער א העכערער שפיץ וואו ער האט געקענט זען אלעמען.

און זיי טוען זייער זעלבע פראצעס מיט זייערע זיבן מזבחות, זייערע זיבן קרבנות. זיי טוען דאס אלעס און איצט איז דא א שינוי.

בלעם'ס שינוי אין דרך

מען וואלט דערווארטן פון די פריערדיגע צוויי מאל אז בלעם גייט און טוט זיין פראצעס, זיינע מעדיטאציעס, זיינע כישוף טריקס כדי צו באקומען די נבואה, אבער ער טוט דאס נישט. און דאס איז וואו דער פרק הייבט זיך אן.

בלעם האט געזען - ער האט שוין געלערנט זיין לעקציע. דאס איז אויך ענליך צו אלע די דריטע מאל. דעם דריטן מאל האט ער שוין פארשטאנען. ער האט געזען דעם דריטן מאל אז השם - עס איז גוט אין די אויגן פון השם. השם ווילט בענטשן דעם עם. ער ווילט זיי נישט שעלטן. אזוי ער פרובירט נישט אפילו. ער פרובירט נישט אפילו צו טאן ווי ער האט געטאן דעם מאל און דעם מאל פריער **לקראת נחשים** - דאס איז דער נחש וואס ער האט פרובירט צו טאן. משמע איז דאס געווען א וועג פון אים פרובירן צו באקומען א נבואה. און משמע האט ער אויך געהאט א וועג פון פרובירן צו באקומען א נבואה וואס וועט זיין שלעכט אויף איינעם אופן פאר דעם עם. ער פרובירט נישט.

און ער דרייט זיין פנים צו דער מדבר, וואס איז די ריכטונג אין וועלכן ער קען זען דעם עם. ער הייבט אויף זיינע אויגן און ער זעט דעם עם. ער זעט **ישראל שוכן לשבטיו**. מען זעט זיי חונה יעדער מיט זייערע שבטים. און **רוח אלקים** איז אויף אים. אזוי איצט האט ער די נבואה וואס ער האט פרובירט צו באקומען אנדערע מאל און אנדערע וועגן. ער האט עס אויך דירעקט איצט.

אמאל טראכט איך אז אפשר דאס זען **ישראל שוכן לשבטיו** אליין האט אים געגעבן די השראה דא פאר זיין נבואה. און אין עטליכע זין, וועלן מיר זען אז ער רעדט דערפון.

בלעם'ס זעלבסט-הקדמה אין דער דריטער נבואה

אזוי הייבט ער אן אזוי. ער הייבט אויף זיין נבואה. ער הייבט אן זיין נבואה, זיין משל, זיין שירה. און דאס איז וואס ער זאגט. איצט ווידער, עס איז אנדערש פון די פריערדיגע צוויי מאל. די פריערדיגע צוויי מאל האט עס אנגעהויבן מיט בלק. עס האט אנגעהויבן מיט לויבן בלק, מיט די גרויסקייט פון בלק, דער מלך פון מואב וואס האט אים געבעטן צו טאן די זאך. דא ווייסט ער שוין אז ער וועט נישט באקומען וואס ער האט געבעטן. אזוי הייבט ער אן מיט זיך אליין אין דער נבואה. און אין דער לעצטער, דער פערטער, הייבט ער נישט אן מיט פארשטעלן בלק. ער הייבט אן מיט פארשטעלן זיך אליין.

און ער הייבט אן אין שטייגער פון שירה. ער זאגט, זאגט, זאגט - דאס איז די ווערטער פון בלעם, דער זון פון בעור, **הגבר שתום העין**. איך וואלט זיך פארגעשטעלט אז דאס איז עפעס וועגן אים האבן א גוטע אויג, כאטש געווענליך לייענען אסאך מפרשים עס ווי א פארשטאפטע אויג, מיינט עפעס ווי א פארמאכטע אויג אדער פארדעקטע אויג. אבער דאס וואלט געווען משונה ווייל ער זאל זיך לויבן. אזוי מוז עס זיין עפעס א ווארט וואס אויף איינעם אופן מיינט אז ער האט אפענע אויגן. ער האט גוטע אויגן אז ער קען גוט זען. ער קען זען די צוקונפט. ער קען זען די מציאות און אזוי ווייטער.

און דעמאלט חזרט ער זיך איבער און ער זאגט, דאס זענען די ווערטער פון **שומע אמרי אל**, און נישט נאר הערן, נאר אויך זען. אזוי דאס איז מפרש דעם **שתום העין**, טראכט איך. ער זעט **מחזה שדי** - ער זעט די חזון פון השם, שדי זייענדיג א פאעטישע ווארט פאר השם. עס ווערט כמעט נאר גענוצט אין שירה. **נופל** - ער פאלט און זיינע אויגן זענען אפן, זיינע אויגן זענען אנטפלעקט. אזוי נופל קען זיין א תיאור פון נבואה וואו ער וועט פאלן און אויף איינעם אופן נבא זאגן אין דעם סארט גוף מצב אדער עפעס, ווי די חזון פאלט אויף אים.

די שיינקייט פון ישראל'ס מחנה

און וואס ער באשרייבט איז פונקט וואס ער זעט. ער האט געזען ישראל, דעם מחנה פון דעם עם, און ער זאגט, **מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל** - ווידער, דאס צווייפאכן פון יעקב און ישראל.

און באשרייבט זיי מיט נאטור בילדער. זיי זענען ווי שטראמען אדער אפשר טאלן, ווי א נחל, ווי זיך באוועגן אדער דרייען און דרייען, ווי גענים געפלאנצט אויף א טייך. אזוי איז דא דאס בילד פון א שטארקן טייך אדער עפעס ווי זייער גרין אדער פרוכטבאר אדער עפעס אזעלכעס. **כאהלים** - ווי די ביימער גערופן אהלים. אהלים איז א סארט בוים וואס האט א גוטן שמעק אדער סארט געוויקס, **נטע ה'**. דאס איז עפעס וואס מיר האבן געהאט - מיר האבן עטליכע מאל אין תנ"ך - גענים, אדער אין אנדערע ווערטער, ווילדע געוויקסן וואו עס איז דא שיינע ביימער אדער שיינע געוויקסן ווערן געהאלטן - השם, די נאטור האט זיי נאטירליך געפלאנצט דארט. **כארזים** - ווי שטארקע ארז ביימער וועלכע זענען געפלאנצט אויפן וואסער. אזוי ווידער, זיי האבן א געוויסע שטארקייט, א געוויסע קיום, זיי בלייבן דארט, זיי באוועגן זיך נישט.

וואסער בילדער און צוקונפטיגע זרע

און איצט, ווי ער ארבעט מיט די וואסער בילדער, זאגט ער, **יזל מים מדליו**, זאל זיין וואסער טראפן אדער גיסן פון זיין כלי, פון זיין דלי, און **וזרעו במים רבים** - זיינע קינדער, זיין זרע, וואס איז א סארט וואסער, ווי עפעס קומט ארויס פון אים, אין אסאך וואסערן. אין אנדערע ווערטער, אזוי דער שטראם פון מענטשן ארויסקומענדיג, זיי וועלן גיין - און איצט רעדט ער שוין וועגן דער צוקונפט, וועגן די אסאך קינדער. אזוי עס רעדט וועגן דעם עם האבן אסאך קינדער. זיי האבן די אהלים, און זיי זענען געפלאנצט אין היסטאריע, אין מציאות, אויף א זייער שטארקן אופן, אויף א זייער געוואלדיגן אופן, און זיי מערן זיך.

דער מלך העכער פון אגג

און דעמאלט באשרייבט ער זייער מיליטערישע הצלחה, פון זייער מלוכה, פון זייער מדינה. **וירום מאגג מלכו** - וועט געווינען עמיצן גערופן אגג. **ותנשא מלכותו**. דאס איז, פארשטייט זיך, נישט זייער קלאר ווער איז דער אגג. שפעטער וועלן מיר זען, ער רעדט וועגן עמלק זייער קלאר. דאס קען זיין א רמז אדער א נבואה וועגן שאול, דער ערשטער מלך פון ישראל, וואס האט געהרגעט אגג, דער מלך פון עמלק. און עמלק איז געווען געזאגט צו זיין א זייער געוואלדיגער מלך און א זייער געוואלדיגער שבט, אזוי עס איז א גרויסע שבח צו זאגן אז זייער מלך וועט זיין שטארקער פון אגג.

עטליכע כבוד. ריכטיג? ווייל ער זאגט, איך האב דיר שוין געזאגט, גאנץ צוריק ווען די שלוחים זענען געקומען צו מיר, האב איך דיר געזאגט, בלעק קען מיר געבן זיין גאנצע הויז פון גאלד און זילבער, איך קען נאך אלץ נישט גיין קעגן וואס השם זאגט, צו טאן עפעס גוטס אדער שלעכטס פון מיין אייגענעם הארץ, אויף מיין אייגענעם טייל. איך קען נישט באשליסן אליין צו טאן א ברכה אדער א קללה. איך מוז עס טאן אין נבואה. וואס השם רעדט, דאס וועל איך רעדן.

אזוי דו ביסט כועס אויף מיר - עס מאכט נישט טאקע קיין שכל. דו זאלסט זיין כועס אויף השם. ריכטיג? דו זאלסט נישט זיין כועס אויף מיר. און זאגן דו וועסט מיר נישט כבוד געבן - דו זאלסט מיר טאקע כבוד געבן, ווייל דו האסט מיר געדונגען ווי א נביא. דאס איז די נבואה. וואס קען איך טאן? און איך האב עס נישט באשלאסן.

איבערגאנג צו דער פערטער נבואה: באחרית הימים

און איצט, זאגט בלעם, ווייסטו וואס, עס איז אמת אז איך וועל צוריקגיין. ער שיינט צו אפשר אויפגעגעבן אויף באקומען באצאלט. ער גייט צוריק. ער זאגט, איך וועל צוריקגיין צו מיין עם, אבער לאז מיר דיר זאגן, לאז מיר דיר זאגן וואס דער עם וועט טאן צו דיין עם באחרית הימים.

פארשטיין "אחרית הימים"

וואס יעדער באקומט איבערגעזעצט ווי "די סוף פון טעג." איך טראכט נישט אז דאס איז באשטעטיגט דורך וואס דער פסוק זאגט. אחרית מיינט נישט די לעצטע טעג. עס איז נישט ווי די וועלט וועט זיך ענדיגן. וואס עס מיינט איז, נישט איצט. ווי ער האט שוין אנגעהויבן אין אנהייב - אין סוף, **לא עתה** - ער וועט דאס זאגן דא, קלאר. אדער אין אנהייב, האט ער געזאגט, **תהי אחריתי כמוהו**. און די גאנצע זאך פון א נביא איז אז ער קען זען וואס וועט געשען אין דער צוקונפט, נישט דווקא היינט, מארגן, אין די לענגערע טערמין.

אזוי ער זאגט, איך וועל דיר זאגן וואס וועט געשען. דו מיינסט דו האסט אנגעהויבן מיט זי, דו וועסט זי כובש זיין איצט, דו וועסט מאכן א מלחמה, איך וועל זי צעשטערן, איך וועל זי פארטרייבן פון מיין לאנד - דאס וועט נישט געשען. דאס פארקערטע וועט געשען. זיי וועלן דיר פארטרייבן, און אלע דינע שוכנים. און ער באשרייבט אין דער נבואה, די גרויסקייט פון דער מלוכה פון די אידן.

די פארברייטערטע נבואה פארמולע (פסוקים ט"ו-ט"ז)

און ער הייבט אן ווידער, ער הייבט אן א נייע נבואה, א נייע משא, אזוי צו זאגן, און ער הייבט אן ווידער, אויף דעם זעלבן אופן, די זעלבע פונקט זעקס שורות, אדער דריי שורות וואס ער האט געהאט פריער, נאר מיט איינעם וואס איז געווען טראכט איך פעלנדיג אין דער פריערדיגער. ער זאגט, דאס איז די ווערטער פון בלעם, דער זון פון בעור, דער איינער וואס הערט - דער טייל, וואס איז געווען פעלנדיג פריער. דא האט עס דעם פולן פסוק, אזוי צו זאגן: ער הערט די ווערטער פון אל און ער ווייסט די דעה פון עליון.

אזוי אל און עליון זענען צוויי נעמען פאר השם - דער אל, דער שטארקער; עליון, דער העכערער. מענטשן זאגן אויך דאס איז געווען ממש נעמען, זיי האבן גערופן דעם השם עליון אדער אל. אין יעדן אופן, אזוי מוז עס ליינען ווערן דא, ריכטיג? מיר זאגן אל עליון, ווי אויב עליון איז נאר דער טיטל פון השם, אבער עס שיינט דא אז עליון איז אויך סארט דער נאמען. ער איז געווען גערופן דירעקט ווי עליון, ווייל אנדערש ארבעט נישט דער פאראלעליזם.

ער זעט **מחזה שדי** - ער זעט די חזון פון שדי - און ער פאלט מיט זיינע אויגן אפן.

די שטערן נבואה: ישראל'ס צוקונפטיגע כיבושים (פסוקים י"ז-י"ט)

און דא זאגט ער, ער רעדט וועגן בפירוש וואס וועט געשען אין דער צוקונפט. **אראנו ולא עתה** - איך זע אים, נישט איצט. איך זע אים אן אנדער

און ווי מיר וועלן זען א מאמענט שפעטער, ער וועט רעדן בפירוש וועגן דער צוקונפט. דא רעדט ער נאך נישט וועגן דער צוקונפט, אזוי עס קען זיין ווייניגער קלאר אז דאס איז וואס עס מיינט. אפשר מיינט עס עמיצן, אן אנדער מענטש גערופן אגג, אדער אפשר זאל עס מיינען עפעס ווי **וירום מהגג מלכו** - אגג קען מיינען עפעס ווי א דאך, אדער זיין העכער. זיין מלך איז העכער. אין יעדן אופן, עס איז א תיאור פון זיין מלוכה, פון זיינע לוחמים און זיינע מלכים זיין געוואלדיג און שטארק.

יציאת מצרים און מיליטערישע כח

און ער גייט צוריק צו רעדן די מעשה וואס די גאנצע מעשה האט אנגעהויבן מיט. דאס איז ווידער, אזא סארט חזרה פון וואס מיר האבן אנגעהויבן מיט. זיי זענען ארויס פון מצרים, און ווידער זאגט ער, **אל מוציאו ממצרים, כתועפות ראם לו** - ווידער האט ער די הייכן ווי דער ראם, דאס זייער געוואלדיגע און שיינע, שטארקע חיה.

יאכל גוים צריו - אזוי עסן ווידער איז א בילד פאר מיליטערישע כיבוש. ער צעברעכט זייערע ביינער, **וחציו ימחץ** - מיט זיינע חצים צעשמעטערט ער זיי, ער צעשלאגט זיי.

די לייב בילדער

און ווידער די בילדער פון א לייב. **כרע שכב כארי וכלביא** - ער לייגט זיך ווי א לייב, ווי א לייב ווידער. **מי יקימנו** - ווער קען אים אויפשטעלן? אין אנדערע ווערטער, ווען ער באשליסט צו רוען ערגעץ, ווען ער באשליסט איבערצונעמען א ארט, צו כובש זיין ערגעץ, קיינער קען נישט אויפשטיין ווי א לייב. ווען א לייב ליגט, לייבן האבן דאס זאך - זיי ליגן, זיי שטייען און ווארטן פאר זייער טרף, און קיינער וועט נישט גיין און אים שטערן.

די קולמינאציע ברכה

און איצט פארענדיגט ער מיט דעם סארט דעם עיקר. **מברכיך ברוך ואורריך ארור**. פארשטייט זיך איז דאס נישט נאר וועגן ווער עס רעדט ברכות וועגן דיר. עס מיינט ווער עס ווילט דיר גוט, ווער עס העלפט דיר, ווער עס איז טייל פון העלפן דיר. דאס איז פארשטייט זיך זייער בפירוש די ברכה וואס אברהם איז געגעבן געווארן, און אויך בפירוש א רמז צו וואס בלעק האט געוואלט. בלעק האט געוואלט אים שעלטן און דעמאלט האט ער געזאגט, נו אויב איך וועל אים שעלטן, וועל איך געשאלטן ווערן אליין. איך וואלט בעסער זיי בענטשן און זיי בענטשן זיך, ווי ער האט פארענדיגט פריער, איך וואלט ליב געהאט מיין חלק זאל זיין מיט די מענטשן.

אזוי איצט וואס דאס איז געשען, אזוי דאס איז ווי דער לעצטער געוויין פון דער ברכה איבער בלק'ס פלאן צו שעלטן זיי.

בלק'ס כעס

אזוי בלק איז טאקע כועס. **ויחר אף בלק אל בלעם** - ער איז טאקע כועס אויף בלעם. ער פאטשט זיינע הענט, וואס איז אן אויסדרוק פון כעס - אינטערעסאנט. און ער זאגט בלעם, וואס גייט פאר? איך האב דיר גערופן צו שעלטן מיינע שונאים, און נא, דו האסט זיי געבענטשט שוין דריי מאל!

אזוי דעריבער, עס גייט צוריק ביז צו זיין ערשטע זאך. געדענק דעם ערשטן מאל בלעם איז געקומען צו אים, און דעם צווייטן מאל האט ער געשיקט די שלוחים, האט ער זיי געזאגט, קוק, איך קען דיר כבוד געבן אזויפיל כבוד ווי דו ווילסט. ער זאגט, נו, וואס זאגסטו איצט לויף צוריק צו וואנען דו ביסט געקומען. דו גייסט צוריק צו וואנען דו ביסט געקומען. איך האב דיר געזאגט אז איך וועל דיר כבוד געבן, אבער דא, השם האט אפגעזאגט דיין כבוד. ריכטיג? דו ביסט דער איינער וואס זאגט די גאנצע צייט, השם לאזט נישט. אקיי, אזוי קוק, דו באקומסט נישט קיין כבוד, ווייל דו טוסט נישט וואס איך האב דיר געדונגען פאר. איך האב דיר געדונגען פאר איין זאך. איך וועל דיר נישט באצאלן פאר טאן דאס פארקערטע פון וואס איך האב דיר געדונגען.

בלעם'ס תירוץ

און בלעם ענטפערט דאס זעלבע פונקט זאך וואס ער האט געהאלטן צו ענטפערן. און אין עטליכע זין, קען ער זאגן, נו, איך פארדין נאך אלץ

און ס'זאגט אזוי: **איתן מושבך** — דיין ארט וואו דו זיצסט איז שטארק. **ושים בסלע קנך** — און דו האסט געשטעלט דיין, קן מיינט ממש ווי דיין נעסט, דער ארט וואו דו זיצסט, דער ארט וואו דו געהערסט, דו האסט געשטעלט אין א פעלדז, אין א שטארקן פעלדז. און דאס קען זיין א תיאור פון ממש די ערטער וואו זיי האבן געוואוינט, וואס זענען געווען הויכע, הויכע בערג אדער פעלדזיגע ערטער.

אבער דאס וועט אויך נישט דויערן אייביג. אויפן זעלבן אופן ווי עמלק, דו האסט אנגעהויבן שטארק, אבער אין סוף וועסטו ווערן חרוב. **כי אם יבער קין** — קין, אין סוף, **יבער קין**, קין וועט ווערן אויפגעגעסן. **ביער** איז ווי נאך א ווארט פון זאגן אכלה, יא, חרוב, ווי **ושלח האש בערה**, פארברענט, אדער נישט דווקא פארברענט נאר חרוב, אויפגעגעסן. **עד מה אשור תשבך** — ביז אשור וועט דיך נעמען אין שבי. אזוי דאס איז נאך א נאמען פון א פאלק דערמאנט דא, אשור, משמע האבן כבוש געווען די מענטשן גערופן קין אין סוף, און זיי האבן זיי חרוב געמאכט.

די חזון פון צוקונפטיגע מלכיות (פסוקים כג-כד)

וישא משלו ויאמר — און ער האט נאך א התחלה ווידער, זיין נבואה. און ער זאגט, **אוי מי יחיה משומו א-ל** — ווער וועט לעבן פון ווען גאט טוט דאס? אין אנדערע ווערטער, ער זאגט, ער נבא'ט, זעט א סך חורבן, א סך אומגליק פאר אלע די אומות, ער זאגט, ס'איז גוט אז איך לעב נישט דעמאלט, יא, ווארום ווער וועט לעבן אין יענע צייטן?

דאס איז דער ערשטער מענטש וואס האט געזאגט עפעס אזעלכעס, מיר ווייסן פון דער גמרא, **ייתי ולא אחמיניה** — מענטשן, נבואות, נביאים וואס זען שלעכטע נבואות, זיי זאגן אזוי, איך וויל נישט טאקע לעבן צו זען דאס, אבער ס'וועט זיין וויי צו ווער וועט לעבן צו זען דאס.

די שיפן פון כתים

און ער פארזעצט צו זאגן אז דאס האט משמע פארגעברענגט דעם ווייטער, נאך איין כיבוש. דאס איז ווי א נביא וואס קוקט אריין אין דער צוקונפט און זעט ווי אלע די אומות וואס ס'זעט אויס צו זיין זייער שטארק, זייער גוט איינגעשטעלט, און גוט באשיצט גרענעצן און אלעס פון דעם, ס'איז שטענדיג אן עק צו יעדע מלכות, אלעס געשעט, אין סוף, אלעס פאלט, און אלעס ווערט איבערגענומען דורך דעם ווייטער.

וצים מיד כתים — ס'וועלן זיין צים, משמע שיפן וועלן קומען פון כתים. כתים איז אינזלען, וואו דאס איז, אפשר רודוס אדער קיפרוס, עטלעכע ערטער וואו ס'איז דא אינזלען. **וענו אשור וענו עבר** — און זיי וועלן חרוב מאכן אדער זיי וועלן פייניגן אדער זיי וועלן צרה מאכן, אשור און עבר. אשור איז וואס מיר האבן פונקט געשמעסט, עבר אויך, עבר די מעזאפאטאמישע מלכיות. **וגם הוא עדי אובד** — ער אליין, אזוי די כתים, ווער זיי זענען געווען, זיי קענען זיין, עטלעכע זאגן אז דאס איז א רמז צו די רוימער וואס זענען געקומען מיט שיפן איבער דעם ים התיכון און האבן חרוב געמאכט די מלכיות, אדער עמיצער אנדערש, גריכן, ווער עס איז, ס'וועט אויך ווערן חרוב אין סוף.

אזוי דאס איז ער קוקט אריין אין דער צוקונפט און זאגט, אוי, די מלכות נעמט איבער יענעם און יענעם און יענעם, און דער סוף פון דעם עבר, זיי ווערן אלע פארלוירן, אלע ווערן חרוב.

סיום: בלעם און בלק גייען אוועק (פסוק כה)

דאס זענען די סוף פון בלעם'ס נבואות, בלעם'ס נבואות. **ויקם בלעם** — און ער טוט וואס בלעם האט געזאגט אים, גיי צוריק צו דיין ארט, אזוי ער גייט צוריק צו זיין ארט. און בלעם גייט אויך צוריק צו זיין וועג, גייט צוריק אהיים צו וואו ער איז געקומען פון, איך טראכט.

אופן פון זאגן זע אים, דער פסוק קען האבן נישט פארמאכט, איצט, נישט היינט, אפשר נישט מארגן, אבער אין דער צוקונפט.

א שטערן וועט ארויסקומען, וועט זיך דירעקטירן ארויס פון יעקב. **וקם שבט** — און ווידער, שבט מיינט ממש א שטעקן, אבער א שבט, א גרופע מענטשן פון ישראל. און וואס ער וועט טאן איז צעשטערן — **ומחץ פאתי מואב** — ער וועט צעשלאגן די סימנים, די גרעניצן, די בארדערס פון מואב. **וקרקר** — און אויך וועט צעשטערן, עפעס ווארט וואס מיינט עפעס ווי צעשטערן אדער צעשלאגן אדער צעקרימלען — **כל בני שת**, אלע קינדער פון שת.

וואס עס איז אינטערעסאנט ווער שת דא איז. מואב, מיר ווייסן ווער עס איז. שת, מיר ווייסן אדם האט א זון שת, אבער דאס שיינט נישט צו פאסן דא. אפשר איז געווען עטליכע גרופע מענטשן, אדער אפשר איז דאס אן אנדער אופן פון זאגן מואב, איך בין נישט זיכער.

דער כיבוש פון אדום

און דעמאלט רעדט ער וועגן נישט נאר וועגן מואב, ווייל דאס וואלט געארבעט פאר דעם פאראלעליזם, אויב שת, בני שת, איז א ווארט וואס מואב האט זיך גערופן ביי. און דעמאלט זאגט ער, און אויך אדום, אדום וועט זיין א ירושה, **ירושה**, פאר ישראל. פארשטייט זיך, **ירושה שיער אויביו** — און שיער, וואס איז אן אנדער ווארט פאר אדום. אזוי ווידער, אדום און שיער, פונקט ווי דאס יעקב און ישראל. ישראל איז אדום און שיער, און ווער זענען די שונאים פון דעם עם. געדענק, זיי האבן פרובירט צו גיין דורך און אדום האט נישט געלאזט, ריכטיג?

אין דער צוקונפט ישראל, ישראל וועט כובש זיין, זיי וועלן מאכן כח, זיי וועלן זיין די געווינער. **וירד מיעקב** — און א פירער, א משיח וועט ארויסקומען פון יעקב. **והאביד שריד מעיר** — אזוי וועט עס צעשטערן וואס איז איבערגעבליבן פון עיר. עיר ווידער איז דער נאמען פון מואב, אפשר עיר מואב, אדער ער, קען זיין אויך איינער פון די וועגן וואס מואב אליין איז גערופן געווארן. אבער אפשר דאס ווארט עיר, דאס ווארט עיר פארשטייט זיך מיינט א שטאט, א שטאט, אבער אויך איז געווען א שטאט גערופן עיר, אדער ער, און קען זיין ענליך, און עס מיינט אז וועט צעשטערן דאס.

אזוי דאס איז וואס ער רעדט וועגן — ישראל קעגן מואב און אדום, פאר זיכער, בפירוש, ווער בני שת זענען.

דער משא קעגן עמלק (פסוק כ)

איצט רעדט ער וועגן עמלק. **וירא את עמלק** — אזוי בלעם גייט צו קוקן אויף עמלק. **וישא משלו** — ער הייבט אויף זיין משל ווידער, ער זאגט נאך א נבואה. און ער זאגט, **ראשית גוים עמלק** — דער ערשטער פון די אומות עמלק. אזוי דער ערשטער קען מיינען דער שטארקסטער. טאקע ער איז אויך געווען דער ערשטער וואס האט געמלחמה געהאט מיט ישראל, און אלעס צוריק, אזוי קען מיינען דאס. זיי זענען אמאל געפאלן צו עמלק, זיי האבן עפעס פארלוירן יענעם מלחמה. **ואחריתו עדי אובד** — און זיין סוף וועט זיין אינגאנצן פארלוירן, ווי זיין סוף גייט צו זיין פארלוירן.

און ווידער דאס שטארקט אפ דעם פונקט אז אגג, מיר האבן געליינט פריער, דאס רעדט וועגן שאול, און שפעטער דוד, וואס האט חרוב געמאכט, וואס האט געוואונען דעם מלחמה מיט עמלק.

די נבואה קעגן די קיני (פסוקים כא-כב)

דערנאך איז דא קיני. ער זעט קיני. איצט קיני איז געווען מענטשן וואס האבן געוואוינט נעבן דעם געגנט פון עמלק. טאקע ס'ווערט דערמאנט אויך אין אברהם אבינו'ס נבואה — **ואת הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני** — ס'ווערט דערמאנט. קען זיין אויך פארבונדן מיט יתרו'ס קינדער, קען זיין זיי זענען געווארן א חלק פון דעם קיני, נישט קלאר צי זיי זענען געווען אינגאנצן קיני.